

M. PAULI JUUSTEN,
EPISC. QUONDAM AB.
CHRONICON EPISCOPORUM
FINLANDENSIUM,
ANNOTATIONIBUS ET SYLLOGE MONU-
MENTORUM ILLUSTRATUM.

CUJUS
PARTICULAM VI,
CONS. FAC. PHILOS. R. ACAD. ABOËNSIS,
PRÆSIDE
HENRICO GABRIELE
PORTHAN,

ELOQ. PROFESSORE REG. ET ORD.

Publicæ bonorum censuræ submittit

CAROLUS GUSTAVUS SANMARK,
SATACUNDENSIS,

In AUDITORIO MAJORI die ~~1077~~ Febr.

A. MDCCLXXXVIII,

H. A. M. S.

A B O Æ, Typis FRENCKELLIANIS.

6.

Krono - Befallningsmannen

Högaktad

Herr JOHAN SANMARK,

Min Huldaste Fader.

Den ömbet at offentligt prisa,
Hvars frukter jag, med ymnigt mått,
Från lifvets dagning samla fått;
At af den eld en gnista visa
Som lågar i mit rörda bröst:
Jag dessa rader tekna ville.
Men — hjertat svikes af mit snille,
Som ej förmår sin svaga röst
Til jämnlikket med känslan böja!
Hur ljuftig är mig dock den tröst,
At sig en FADER låter nöja,
För omsorg, kostnad och besvär,
Blott hjertats känsla värksam är,
Fast brister i des kraft sig röja!
Af denna vördnads känsla följd,
Min bela lefnad skall förklara
Hur dyr Er ömbet mig skal vara,
Tills jag i stoftet blifver dölgd!

Min Huldaste Faders

Ödmjuklydigste Son

CARL GUSTAV SANMARK.

THESIS I.

Sensum quendam moralem hominibus, nisi plane dementibus ac ad brutorum conditionem detrufis inesse, ejusque summam esse vim atque usum, haud negamus; sed nobiscum nasci, opus non est ut statuamus: ac cum erroribus, sæpe haud levibus sit subjectus, rationis ope esse diligenter examinandum & emendandum, simul contendimus.

Thesis II.

Conscientiæ vocabulo non aliud, quam ipsum illum sensum moralem, homines vulgo significant; quæ sane honesti turpisque sensum potius quandam involvit, quam distinctam & ratiocinio elicitam officii cognitionem.

Thesis III.

Inter *Commentarios* rerum gestarum, *Annales* & *Historiam*, discrimen statuere utique debemus.

Thesis IV.

Judicia de consiliis & factis interponere, modo vera sint, apta, & a studio partium vitioso aliena, officio Historici haud repugnat. Nimia tamen talium judiciorum vel frequentia vel copia, seriem narrationis interrumpere atque opprimere, non licet.

Thesis V.

Publicas ædes liberorum tenerorum educandorum gratia conditas, haud quidem putamus vel liberis vel civitati æque præclaros promittere fructus, ac ubi domi a parentibus sapientibus diligenter educantur; sed scholarum tamen publicarum, vel necessitatem, vel ubi recte constitutæ sunt, tamen minime laudem eximiam in dubium vocamus. Harum vero plura genera, quam quibus nos jam gaudemus, condi debere, simul urgemus.

Thesis

Thesis VI.

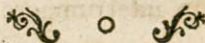
Qui, homini concessam esse facultatem putant, (Libertatem vocare solent Indifferentiæ) inter plures res, physice sibi possibiles, sepositis omnibus motivis, unam eligenti; non modo experientiæ adversantur, sed etiam doctrinam amplectuntur, cum qua facultas homines dirigendi moralis, obligationis vis, & prudentiæ vel pædagogicæ vel politicæ ratio consistere nullo modo possunt.

Thesis VII.

Nihil laudabilius, nihil magno & præclaro viro dignius esse placabilitate atque clementia, præclare monet CICERO: cur vero ad vindictam expetendam gravesque & diuturnas inimicitias exercendas, homines barbari & statui naturali viciniore, ferri vehementius soleant, ex ipsa status hujus indole atque conditione, non difficulter intelligitur.

Thesis VIII.

Qui ex simplici natura animi concludunt, eum vi semper cogitandi non posse non pollere; invertere verum colligendi ordinem videntur, qui ex cogitandi facultate simplicitatem ejus inferre, potius jubet.

nam aliquam gentem, sed plures & lingua & moribus diversas pertinere, laudati saepius a nobis auctores docent: sed *Obdorienses* tamen, *Beresowienses*, *Surgutenses* (& *Tobolskenses*), sive qui in ripa utraque fluvii *Ob* inferioris, ad urbem usque *Surgut* habitant, (addunt alii etiam fluvii *Irtysch* inferioris accolae), ad Fennicam esse stirpem referendas, iidem iudicant; a qua *Narimenses* & *Tomskenses*, sive *Obio* superiori ab urbe usque *Narim*, & ostiis fluviorum *Ket*, *Tschulym* atque *Tom* vicinos, sermone & genere longe recedere, monent. Prius genus, quod *Chondi-Chui* l. *Kondy-cho*, (hominum de *Chonda*, fl. scilicet?) & *Tju-Kum* (hominum palustrium) sibi nomen indere narrant, etiam illud aliunde ad has terras sese delatum (ex *Permia* forte?), tradere significant; a *Wogulis* autem *Manfi* appellari, (quo iidem nomine sese etiam ipsos ornant), perhibent. Ceterum plura de *Ostjakis* commemorant JOH. BERNH. MÜLLER (*Leben und Gewohnheiten der Ostjaken*) in WEBERS veränderte Russland I Th. p. 169—214, YSSERANT IDES l. c. C. V; G. FR. MÜLLER l. c. VI B. p. 161-517 passim; FISCHER l. c. §. 73-76; PALLAS III Th. p. 38-66; GEORGI Besch. der Rasz. Russlands p. 71 199; Falk II B. p. 463-467.

Harum igitur omnium gentium sedes, a Caspii prope vicinia maris ad terras Septentrionali Oceano confines, pertinentes, quamvis interrupta hodie passim serie, post tot conversiones rerum turbasque exitiosas porrigantur (44), continuo tamen sese olim ordine excepisse,

L

cer-

(44) Quibus opportunitas deest laudatos supra de his gentibus auctores specialiores adeundi, iis vel eximio opere Geographico *Büschingiano* (*Neue Erdbesch.* P. I, Vol. 1, ubi sc. imperium describit Russicum) consulendo cognoscere easdem licet; imprimis si conferre simul placet AUG. LUDOV. SCHLÖZER, l. c. §. 16, p. 301-306, aut *Ejusd.* Probe

certum fere videtur (45): quibus porro conjuncta fuisse cogn-

Russischer Annalen, II Abtheil. S. 14, p. 101-111. Adderem *Hist. des differents Peuples soumis à la domination des Russes, par Mr. LEVESQUE*, T. I, P. III, p. 361 sqq., eorum in gratiam quibus satis patientiæ suppetit ad intrusas passim philosophicas (si diis placet) sententias auctoris devorandas, si fidere hujusmodi scriptoribus tuto liceret: certe quæ Sect. IX de Fennis habet, (quæque de totius etiam Magni Ducatus Finlandiæ pronuntiare incolis videtur?) talia sunt, ut multum fidei reliquis auctoris vel narrationibus vel judiciis conciliare apta haud sint; ejus offendi calumniis posses, nisi risum potius turpi Galuli inscitiae ridiculæque temeritati deberi, quam stomachum, mox videres. Servos puto aliquos infelices in Russia, Fennicæ stirpis, viderat, ex quorum conditione mox de moribus ac fortuna totius gentis judicare non dubitavit; miseræ ejus fortis magis etiam motus commiseratione, ubi felicissimum, scilicet, rusticorum in patria sua statum cum fato illorum contenderet!

(45) Quam sit verisimile, interjecta quoque hodie inter harum gentium sedes loca ab iisdem olim fuisse occupata, cum & numerosiores & sui adhuc juris essent, (ante videlicet quam a Mongolis, Tataris, Russis &c. crudeliter affligerentur, dispergerentur ac subjugarentur,) facile quisque videt; quod ex Russicæ Historiæ monumentis, imprimis ubi diligentius collecta editaque consulere aliquando licuerit, docere haud erit difficile. Vel *Permiorum* late quondam patens florensque regnum, quorum vix sparsæ superlunt hodie reliquæ, hanc rem confirmat. Etiam *Baschkiros* ad Fennicum genus pertinuisse existimat FISCHERUS, L. c. §. 69, ejus verba sunt: Von den Baschkiren, ist ohnedem bekandt, daß sie nicht Tatarischen ursprungs, ob sie gleich heut zu tag Tatarisch reden; daher sie auch von ihren nachbarn den Kirgisischen Kasaken (qui Tataricæ stirpis sunt) Uschtsak (Ostjaken), d. i. Fremde genannet werden. Und ich zweifle nicht, wenn wir von der alten Baschkirischen Sprache überbleibsel hätten, daß viele Spuren der heutigen Ungarischen sprache darinn anzutreffen sein würden, &c., adeo ut victorum linguam, vernacula penitus oppressa (minime inaudito exemplo) adoptasse illos censeat: cfr. SCHLÖZER Probe Russ. Annal. p. 115. Cui tamen sententiæ probandæ idonea hæcenus desideramus argumenta; licet absurdam haud putemus. Nec a fide abhorret, quasdam generis Fennici partes, populosque adeo, illas inter turbas hostilesque vexationes, prorsus interiisse.

cognati ejus populi domicilia qui olim *Novgorodensem*, *Plescoviensem*, *Petroburgensem*, *Estlandensem*, *Olonezensensem* provincias habitavit (cujusque reliquæ in *Estonibus*, *Ingris*, *Livis* (46) & *Careliis* Russico item sceptro subjectis supersunt), æque esse indubium putamus. Situs ipse locorum demonstrare videtur, *Tschudos* illos quibuscum Slavi advenæ conjuncti ortum Novgorodensi dedisse imperio, Russorum Chronographis, veterum nixis traditionum fide dicuntur (47), Fennici fuisse generis. *Estones* certe, indubiam hujus stirpis vicinamque ab una parte propaginem illo inprimis venisse olim nomine, omnes consentiunt (48); *Biarmios*, proximum ab altera parte populum, seculo jam nono opibus industriaque floruisse, in confesso est (49), quos ad hoc genus pertinuisse nemo negat (50); ac satis mature *Carelios* quoque, sive ut in vetustis Norwegorum Islandorumque monumentis &c. audiunt, *Kyrjalos* (51), eadem quæ hodie occupant loca

L 2

tenu-

(46) De hoc populo (cum *Lettis* haud confundendo) ejusve reliquiis cfr. SCHLÖZER in M. *Joh. Jos. Haigolds* (h. e. *Ejusd.* SCHLÖZERI) *Beyl. zum Neuveränd. Rußland*, II Th. p. 345 sqq.

(47) Cfr. MÜLLERS *Samml. Ruß. Gesch.* I B. p. 6 & 10. C. G. ARNDTS *Neues St. Petersburgisches Journal* 1783, I B. p. 162 sq. 166 & 178; II B. p. 75 sq.

(48) Vid. MÜLLER l. c. p. 10, not. (**), & V. B. p. 402.

(49) Vid. SNORRII STURLONIDIS *Heims-Kringla* Ed. *Peringsköldii* T. I p. 110, 185, 621 sqq. (Ed. *Schöningii* T. I p. 110, 182; T. II p. 219 sqq.) LANGEBEK *Scriptores Rer. Danicar. Medii Ævi* T. II, p. 109 sq. Cfr. TORFÆI *Hist. Rer. Norwegicar.* P. I, L. III. C. 25, p. 163. sq.

(50) Vid. LANGEBEK l. c. not. (i) & (l), ac quos laudat.

(51) *Byrjaler* & *Kirjaler* quorum terra vocatur *Kyrjaland* & *Kirjaland* (Cfr. TORFÆUS l. c. P. II, L. I C. 17, p. 32). Ipsi nem-

tenuisse constat: quos quidem post Novgorodensem demum Civitatem conditam atque opibus invalescentem (adeoque post seculum V aut VI?) ad illas terrarum partes penetrasse, nemo puto existimabit. Quæ itaque omnia, indicatas nuper a nobis regiones ab hominibus Fennicæ prolapix habitatas olim fuisse, haud obscure produnt.

Lappones tandem, antiquissimos sine dubio septentrionis nostri (etiam Finlandiæ) incolas (52), ad eandem refe-

pe se vocant *Karjalainen* (pl. *Karjalaiset*), terramque suam *Karjala* s. *Karjalan maa*. (An a *Karja*, Fenn. *pecus, gregem*, significante?). Hoc cum Norwegis seculo jam IX prælia fecisse, l. c. tradit *TORÆUS*, quam tuta fide, non dicam; eosdemque (eodem seculo) a Rege Svecorum *Erico Emundi filio* subactos fuisse narrat in famosa oratione *Thorgnyrus* Legifer apud *STURLONIDEM* l. c. T. I p. 485. (Ed. *Schön.* T. II p. 104).

(52) Cfr. *Disf. de Bircarlis* P. I (quam a. 1786 hic edidit *Dn. Franc. Mich. Franzen*, 4o) §. I. *Fennos*, qui hodie dicuntur, (*Suomalaiset*), septentrionis nostri esse aborigines, *Lapponesque* eorum esse coloniam vel subolem, aut post Fenniam demum nostram a Svecis invasam a Fennico genere ac stirpe discessisse quamque hodie festantur vitæ rationem adoptasse, absurda prorsus est hypothesi, multisque nominibus monumentis rerum certissimis adversa. Appellationem *Finno-rum*, in vetustis Norwagorum Islandorumque monumentis celebratam (indeque ad *TACITI* quoque aures propagatam), ei genti quæ *Lapponum* hodie nomine venit (quod posterius nomen seculo XII antiquius non esse fatentur,) olim fuisse propriam, omni caret dubio; eamque gentem & ita appellat & sedes vitæque sustentandæ rationem luculenter seculo nono describit *OTHERUS* (*Peripl.* apud *LANGEBERIUM* l. c.). *Lappones* totam primitus tenuisse Scandinaviam, probabile est; quod de *Fennis* nostris dici idem haud potest; quin *Fenniam* quoque nostram (imo etiam *Estoniam*, unde iis fere locis collocasse eosdem *TACITUS* videtur,) ante hodiernorum incolarum in has regiones adventum eosdem olim pererrasse, doceri potest. In *Lapponica* igitur lingua, non autem in *Fennica*, origines nominum peregrini generis quæ locis quibusdam Sveciæ adhæserunt, radices item vocabulorum non paucorum Svecicorum quæ dialectis Germanicis reliquis ignota sunt, investigare oportet. Nec ego

referendos esse stirpem, linguæ suæ cum reliquis a nobis commemoratis comparatio arguit: qua instituenda interdum reperimus ad aliarum commemoratarum a nobis nuper gentium idiomata, quam ad Fennicum, propius Lapponum vocabula & loquendi morem accedere (53); unde hos itaque propiori quadam nostros Fennos, quam alias ejusdem generis nationes, cognatione haud contingere, contra quam multi pronuntiarunt viri eruditi, luculenter apparet.

De quarum omnium nationum hac quam linguarum similitudo indicat affinitate, ut quadantenus existimare queant etiam quibus opportunitas deest auctores consulendi quos laudavimus, quique commodam diligentius hujus rei judicium exercendi materiam præbent, tabellam adposuimus, speciminis loco quorundam vocabulorum simpliciorum ususque perpetui comparationem exhibentem, iisdem verbis Russice etiam atque Tatarice adjectis, ut quantum ex harum gentium linguis illæ, de quibus nobis quæstio est, vel abeant, vel ad has accedant, videre simul liceat (54). Cumque *Ungvorum* præterea

L 3

gen-

quidem dubito, ubi cognationem inter vocabula Svecica & Fennica intercedere manifestam video, quorum vestigia in Lapponica (aliisque cognatis Fennici generis) nulla reperio, eadem Fennos potius ex Svecis quam hos ex illis mutuasse, pronuntiare.

(53) Sic *Auris Fennis Korva*, ac Estonicis *Kõrw* dicitur, Lapponibus vero *Pelje*, Tscheremissis *Pillisch*, Mordwanis *Pilä*, Wogulis *Pel*, Wotis *Pell*, Ostjakis *Pel* & *Pelt*, Permis *Pelles* l. *Pel*, Syriænis *Pel* l. *Pjel*, adde Ungris *fül*: Lappones & Ungri numero utuntur *Duali*, quem Fenni ignorant, &c.

(54) Fundamenti loco indiculum adhibuimus a Celeb. PALLAS l. c. T. III p. 57 exhibitum, linguarum *Ostjakis*, *Wogulis* & *Mordwinis* usitatarum; cum quo Vocabularia contulimus Grammaticis Linguarum *Tsche-*

gentem ex hac eadem natam esse stirpe, viri docti docue-

remitschicæ, *Tschuwaschicæ* (vid. supra p. 72 sq. & p. 76) & *Woticæ* (cujus facere obliti supra sumus mentionem, quæque edita item fuit Russice, Petrop., 1775, 4:o) adjecta, ac indicem a MÜLLERO traditum (l. c. T. III. p. 382 sqq.) linguarum *Tscherem*, *Tschuwasch*, *Wot*, *Mordwan*, *Permice*, *Sirjænicæ* & *Tataricæ*, nec non quem habet SCHLÖZER (l. c. p. 308 sqq.) linguarum *Wogulicæ* & *Ostiacorum Kondensum* fluvio Irtysch vicinorum, & *Fischeri* Vocabulario Polyglotto (quod possidet R. Institutum Historicum Gotting.) mutuatum, coll. ipsius FISCHERI libro supra laudato, Cens. p. 162 sqq. it. indice quem dedit FALK l. c. T. II. p. 467 sqq. Quos fontes indicavimus, ut quibus volupe fuerit rem ulterius persequi, videant unde abundantius liceat haurire.

Fateri tamen simul oportet, quod etiam supra significavimus, neque ex hujusmodi indicibus solis linguarum & collectoribus & collatoribus ceterum plane ignotarum, aut certe parum cognitarum, satis ubique tutum aut locuples de earum cognatione judicium fieri posse, neque magnam illam Orthographiæ in verbis scribendis populorum qui literarum ipsi usu destituuntur (quorumque hinc sonos alii aliter & percipiunt & signandos, suo quisque more, putant) varietatem atque ambiguitatem permittere ut eadem semper fructuose inter se contendantur. Quamobrem multum utique dubitationis ac obscuritatis adhuc restat; eoque plus, quod Dialectorum quoque varietas, quam in rudibus hujusmodi linguis haud parvam esse & res ipsa monet, & aperte scriptores testantur (cfr. MÜLLER l. c. III. B. p. 329 sqq.), non potuit non lacunas fallaces parere, ac diversis vocabulorum collectoribus diversis sæpe locis in sermonem incolarum (ejusdem ceterum nationis) inquiringibus, varia, neque semper consilio quærentium idonea, earundem rerum offerre nomina. A vitis præterea seripcionis & sphalmaribus typographicis, in tali argumento vehementer molestitis, istos indices haud esse immunes, facile quisque existimaverit; qualibus laudatum illud Vocabularium *Fischerianum* (de quo vid. SCHLÖZER l. c. p. 292 (B), &c.) quantum quidem ad linguam attinet Fennicam, haud paucis laborare vidimus, cum Gottingæ versantibus copiam illud inspiciendi Celeb. GATTERER nobis indulgeret. Cujus generis quædam in Tabella quoque nostra occurrere exempla putamus, quæ nos quidem fideliter ex auctoribus nostris expressimus; v. g. quod *Wotjackis* trio *Pin*, & sex *Pat* dici (quod alii *Kwin* & *Kwat* scribunt, reliquis linguis cognatis adstipulantibus) legitur apud Dn. FALK l. c. qui idem *Tscheremissos* lapidem *py* ap-

cuerint (55); eadem verba Ungrice expressa ad hujus quoque causæ arbitrium commodius reddendum subjecimus; quem indicem *Samojedica* tandem eorundem vocabulorum interpretatione auximus, confirmandæ viro-
rum eruditorum sententiæ idonea, qui nullam omnino huic genti cum *Fennico* genere intercedere cognationem,
me-

pellare auctor est, pro quo alii *ky* habent, linguis cognatis convenientius, cujusmodi orthographiæ singularis alia quoque exempla apud eundem offendas. Sic *Deum* Wotis dici *Jumar* alii docent, alii *Inmar*, invitis hoc quidem linguis cognatis; Wogulis *nubem* alii *tull* alii *pul* efferri, hoc quidem analogiæ reliquarum linguarum congruentius; iisdem Wogulis *tugurium kol*, quod eadem ducti ratione *kol* scribendum fuisse suspicamur, Etc. Aliquibus talibus causis varietas quoque est tribuenda, inter verba *Wogulica* quæ ex indice *Fischeriano* affert l. c. p. 308 sqq. SCHLÖZER, & quæ in Tabella nostra comparent, (ex aliis laudatis nuper fontibus hausta) conspicienda; ita apud illum *Kurom* 3, *Ontellou* 9, *Lou* 10, *Numnia* cælum, *Kotol* sol, *Jonkup* luna, *Ma* terra, *Achtofsch* lapis, *Kum* homo, *Kümen* vir, *Scham* oculus, *Pitim* labium, *Kwal* hypocaustum, *Jäut* arcus, &c efferuntur. E quo exemplo de toto hoc genere judicare, facile est; eique consilio adjuvando ut tabella etiam inferviret nostra, studuimus, in qua linguæ Fennicæ perito quædam erunt obvia ejus ignaris vix percipienda; ex. g. *Bi* Permiorum & Syriænorum convenire cum Fennico *Pii*, silex qui igni excutiendo infervit, *Tu* Wogulorum, *Ty* Wotjakorum & Permiorum, affine videri Fennico *Suo* (palus) & Ungrico *Tó* piscina, eodem modo ac *Szel* Ungrorum cum nostro *Tuli*, &c.

(55) Cfr. SAINOVICZ *Demonstratio Idioma Ungarorum Et Lappo-
num idem esse* (Hafn. 1770, 4:0) & quos ille citat Auctores. Rectissime autem monuit Dn. SCHLÖZER (l. c. p. 305, not. 21) verba *idem esse* admodum hyperbolice a *Sainoviczio* adhiberi, pro cognatione conjungi; nihil enim aliud demonstrare voluisse videtur. Negari vero nequit, magis cum *Lapponum* lingua (ac forte etiam, quod SCHLÖZERO placet, *Vogulorum*, nobis quidem minus adhuc quam vellemus cognita) quam cum *Fennorum* nostrorum convenire videri; nec dubito, quin orthographia harum linguarum diligentius constituta & collata, atque casuum præterea doctrina apud Ungros ad eandem normam quam Fennicæ perspicacissime constituit in Grammatica sua VHÆLIUS exacta, mutuo hinc fructu singulæ augeri queant.

merito judicarunt (56), quæque igitur, ne perpetuis hæc dis-

(56) Vid. SCHLÖZER l. c. p. 295 sqq. & LINDHEIM *de diversa origine Finlandorum & Lapponum*, in *Nov. Act. R. Societ. Scientiar. Upsal.* Vol. II p. 32 sqq. Cfr. PALLAS l. c. T. III, p. 67 sq.; qui etiam observat, forma faciei ad *Tungusos* propius quam ad *Fennos* accedere. Index vero Vocabulorum, quem subungere placuit, talis est:

<i>Lat.</i>	<i>Ungr.</i>	<i>Samojed.</i>
1	Edgy (leg. <i>Edsch</i> , & f. p.)	Op.
2	Kettö	Side.
3	Három	Njar.
4	Negy	Tofs, tet.
5	ött	Samljak.
6	Hat	Mat.
7	Hét	Sju.
8	Nyoltz	Sindet.
9	Kilentz	Chafowoju, Chabeju.
10	Tiz	Ju, luzeju.
100	Szaz	Luze jur.
1000	Ezer	Ju jur, U jur.
Deus	Iken	Chaj.
Cælum	Eg, (Mennyet)	Num.
Nubes	Felyhö	Tur, Tír,
Ventus	Szel	Merze.
Nix	Hó	Jumtsche, Chat,
Sol	Nap	Chajer, Cha-er,
Luna	Hóld	Jalomda.
Ignis	Tûz	Tu.
Aqua	Viz	Gii.
Fluvius	Folyo-viz	Jaga.
Lacus	Tó (proprie <i>piscina</i>)	To.

disputatio turbis permisceatur, huic generi porro intru-
di haud debet.

M

Se-

Lat.	Ungr.	Samojed.
Terra	Föld, Mezo <i>campus</i> (Fennis <i>Met- gå silva</i>)	Ja.
Lapis	Kő	Paj.
Ferrum	Vas	Jeze.
Homo	Ember	Luze.
Vir	Fér	Vajzoka.
Oculus	Szem	Sajva.
Auris	Fül	Cha, Chávon.
Labium	Ajak	Tipte, njauvar.
Lingua	Nyelv; unde Nyalom <i>lambo</i> , Nyelem <i>glutio</i> (Fennis <i>Nuo- len & Nielsen</i>)	Neme, Njame.
Tugurium	Sátora, Haz <i>domus</i> .	Met, Mjat, <i>domus</i> .
Arcus	Jy	Inn.
Sagitta	Nyil	Munk.
Piscis	Hal	Chale, Cha-lja,

Verba *Samojedica* ex Indice sumimus quem inter alias quasdam sche-
das *Lindhemianas* acquisitum Bibliotheca nostra Academica asservat,
quemque ex eodem profluxisse fonte, unde suum Cel. SCHLÖZER hausit,
(vid. Ej. *Allg. Nord. Gesch.* p. 292 sq.), non dubitamus; cfr. LINDHEIM l.
c. p. 34 sq. & *Hist. nostram Bibliotheca Acad. Aboënsis* p. 196. Pauca illa
hujus linguae vocabula, quae cum idiomate Fennici generis nationum, in ta-
bella nostra commemoratarum, quarundam conveniunt, per viciniam aut
ab his ad Samojedos, aut a Samojedis ad has transisse, existimanda sunt;
ut *Num* coelum, quod cum *Wogulis* & *Ostjakis* quibusdam commune ha-
bent, *Merze* ventus, *Tscheremissorum* *Mardeſeb* affine, item *Tu* ignis,
Saga fluvius, *To* lacus, *Chale* piscis: quorum aliqua casui etiam simili-
tudinem hanc debere, ut *Siu*, septem, cum *Suecico* ejusdem numeri no-
mine, credi potest. Fennicae autem nostrae cum nonnullis linguarum saepe
dictarum major evicta jam est similitudo, quam ut cognationem earum in-
signem quam viri celeberrimi laudarunt, suspectam habere cum Cl.

Sedes igitur hominum Fennici generis priscas ubi-
nam locorum investigare oporteat, ex dictis iudicium
haud difficulter fieri posse persuasi (57), porro censemus
Lappones quidem, pastoritiae constanter vitae deditos, an-
tiquissimis jam temporibus a communi stirpe divulsos
ad septentrionem tetendisse; reliquas vero ejusdem colo-
nias, agriculturæ interim arte partim auctas, sive nume-
ro hominum semper crescente, sive injuriis vicinorum
(fer-

THUNMANNO liceat. Cfr. *Ejusd.* Unters. über die Alte Gesch. einiger
Nordischen Völker, p. 199 sq.

(57) Non igitur commentum modo *Rudbeckianum*, de gentis Fenni-
cæ ex decem tribubus Israëlitis in exilium Assyriacum abductis origine,
merito explodimus, ut hypothesein idoneis omnino destitutam fundamen-
tis; sed neque Celeb. SCHÖNINGII adstipulari sententiæ possumus, qui
prima vestigia hominum generis Fennici in hodierna Wolhynia & Ukraina
Historiarum scrutatori occurrere, pronunciat, deinde in Mazovia & septen-
trionalibus Lithuanie partibus deprehendi, &c. *Om de Norges oprin-
delse* C. VI, §. 11 & 12; *Norges Riiges Hist.* C. II, §. 27. Nimis a ve-
ris suis sedibus hæc hypothesis majores Fennorum removet; qua deinde
vir doctissimus abutitur ad duas alias non minus falsas opiniones stabilien-
das, nempe Fennos (Lappones) non posse antiquissimos esse septentrionis no-
stri incolas; ac eosdem, quamprimum sedes suas ad septentrionem admo-
verent, aut non multo post, a Norwegis fuisse subactos ac tributarios factos,
Quæ posterior assertio, ita generaliter ac rotunde proposita, quam vehe-
menter etiam a specie veritatis abhorreat, in oculos mox cuique incurrit,
a studio partium non abrepto. Lappones enim temporibus nato Christo
anterioribus septentrionem jam adiisse, certum haberi debet; atque vel
ex fama eorum ad TACITUM perlata (hos enim Fennorum nomine signi-
ficat), colligere licet. Quo tempore ora etiam sinus Fennici australiori
vicinas tenuisse adhuc terras videntur; unde parti *Estoniæ*, seculo post na-
tum Christum XIII appellatio *Lappegunda* (h. e. ditio s. regio Laponum)
etiamnum adhæsit: Cfr. Disp. Dni FRANZÉN supra citat. p. 2 sqq. not. (b)
(c) (d) (e). Ultra fluvium vero Uloënsen Norwegos potentiam suam ex-
tendisse, ne ipse quidem SCHÖNINGIUS, ut patet ex aliis locis, docere co-
natur. Cfr. *Ejusd.* Forsøg til de Nordiske Landes, særdeles Norges, gam-
le Geographie, §. 28 &c.

(feraci motuum & turbarum regione Mongolorum, Tatarorum &c. haud procul sita) sollicitantibus, sensim fuisse secutos. In Finlandiam autem duplici via majores nostros venisse, Lapponesque inde paullatim submovisse, probabile est. Primum quidem littora sinus Fennici secuti videntur, dumque alia pars australius illud Estoniæ infederet, quin alia secundum borealium Fenniae, sedes suas explicaret, vix dubitare licet: quæ deinde colonia, longius sensim provecta, totam denique Finlandiæ oram hanc maritimam occupavit, Lapponibus ad interiores provincias rejectis. Proxima Finlandensis populi cum Estonico affinitas, qui ejusdem linguæ dialectis modo diversis utuntur, (quosque interjecti Ingridi, intimum sinus recessum accolentes, utrosque contingunt, linguæ etiam cognatione proxime utrisque conjuncti), situs locorum, quamque ille hominibus ex orientalibus partibus, unde stirpem communis generis propagatam esse docuimus, advenientibus offert sese secundum littus utrumque quasi diffindendi, opportunitas, hanc firmat opinionem. Necessesse itaque haud putamus, majores nostros ex Estonia demum omnes huc arcessere; quam sententiam tuendam ornandamque l. c. suscepit Nobil. LINDHEIM: licet quosdam subinde trajecisse a fide non abhorreat, perpetuumque inter litoris utriusque incolas commercium intercessisse utique constet. Deinde ex *Olonezensi* provincia ac veteris Permiæ vicinia Carelios in Savolaxiam penetrasse, submotisque itidem Lapponibus, (qui a Tavastis, maritimæ illius ac antiquioris coloniæ propagine, ab alia parte pressi, magis magisque ad septentrionem sese conferre omnes sensim coacti sunt), ea loca occupasse, dubio caret: quamobrem hodieque in binas quasi nationes, & dialecto & moribus notabiliter distinctas, gentis licet ejusdem, Finlandiæ nostræ incolas dispescere licet; ad qua-

rum aliam Fenni Nylandiam', Finlandiam proprie dictam, Satacundiam, Tavastiam, Ostrobotniæ plurimam partem inhabitantes, ad aliam vero Carelij, Savones, ditionum Rautalambensis, & Cajaneburgensis in Ostrobotnia, cultores pertinent. Eaque res causam simul indicat, cur diu post habitatam jam a Fennis nostris australiorem maritimæ hujus oræ partem, & Savolaxiam etiam meridionalem a majoribus hodiernorum incolarum occupatam, Lappones tamen regionem interjectam ac septentrionales Finlandiæ partes pererraverint: quod testimoniis monumentisque idoneis infra demonstrabitur.

Tempus quidem harum migrationum a majoribus nostris ad hæc loca factarum, accurate definire, in summa monumentorum quæ res adeo vetustas illustrent inopia, haud licet; (eamque difficultatem auget ambiguitas appellationis *Fennerum* vel *Finmonium*, quam ad Lappones olim solos pertinentem ad nostros majores temere non esse ubique trahendam, sæpius monuimus): sed ante seculum tamen post Christum natum III aut IV longinquas atque diffitas has regiones vix adiisse, credas. Cum revocamus in mentem, agriculturæ quandam peritiam secum huc adduxisse videri, ac terram tamen nostram tempore invasionis Svecicæ, ac diu etiam postea, parum adeo habitatam excultamque fuisse, ut in superioribus provinciis Lappones vitam consuetam ducere tranquille potuerint; documento hæc esse videntur, Fennos nostros longa tum harum terrarum possessione gavisos nondum fuisse. Necho-diernos *Estones* suæ provinciæ multo antiquiores esse incolas, putamus. Nomen enim *Ostiaeorum* atque *Æsthyorum* quod longe antiquius sit, id nihil quidem ad hanc rem momenti affert; *Orientales* nempe illas terras earumque populum, cujuscunque ille cæterum gentis fuerit, a Germanis

manis potuisse recte appellari, quis neget? Ut etiam nostram Finlandiam in antiquioribus Svecorum monumentis *Osterland*, *terram orientalem*, solenni nomine dici, ac Legiferum Finlandiæ *Agman* i *Osterland* audire, res est notissima; additis interdum, ad appellationis ambiguitatem evitandam, verbis: *Abos Biscopsdöme*, vel i *Abos Biscopsdöme (terra orientalis, Svecorum sc. imperio subiecta, Aböensis Diæceseos)* (58).

Sui juris fuisse Fennos, tempore quo Regis ERICI armis infestarentur, necdum peregrino aduetos imperio, valde est verisimile. *Normegorum* potestati unquam Finlandiam nostram paruisse, commentum est ab omni veritatis specie abhorrens. *Russis* fuisse subiectam, antequam sub Svecorum ditionem caderet, asserit negator qui *Chronicon Finlandiæ* consarcinavit, *Bibliotheca Nettelbladtianæ* insertum (59), more suo nullas asserti adducens rationes; cui concinere MESSENIUS in *Chronico Rhythmico Finlandensi* videtur (60), ex aque lutulentis ille quoque puteis hauriens: quorum virorum opinio, in quantum tamen de *Coreliis*, proximas Russiæ finibus regiones inhabitantibus valeat, infra videbimus. Svecorum autem imperio plurimam Finlandiæ partem multis jam ante R. ERICI Sancti expeditionem seculis fuisse subditam, ma-

M 3

gis

(58) Cum de *Estonum* terra sedibusque loquentes, sinus Fennici accolæ, ut hodieque sunt, fuisse diximus; non tamen negamus, latius eos olim fines suos extendisse, atque ad Curlandiam (& Prussiam) usque progressos fuisse, quod viri docti monent. Cfr. THÜNMANN l. c. p. 8, 17-25, & 195.

(59) P. 97.

(60) *Abos* 1774 ed. p. 13. Quid de auctoritate MESSENI, cum de rebus antiquis scribens testes nullos assertorum suorum excitat, censendum sit, abunde docuit, magno Patriæ damno Historiæ ereptus nuper rebus humanis Ill. LAGERBRING.

gis idonei auctores, non contemnendis nixi argumentis, contendunt (61); causam etiam justam arma contra Fenos movendi, recuperandi nempe imperii temere abjecti, hinc Regi præbentes. Provocant ad auctoritatem maxime STURLONIDIS, apud quem *Thorngnyrus*, Legifer Tiundiæ, in famosa oratione quam in Comitibus Upsaliensibus tempore Regis OLAI *Skotkonung* eundem habuisse tradit, inter alia pronuntiat: *Avus meus paternus Thorngnyrus, Erixi meminisse potuit Upsaliarum Regis, Emundi filii, quem narravit viridi ætate florentem, expeditis quavis æstate armis & copiis, varias adiisse regiones, suoque imperio subjecisse* (oc lagdi undir sic) *Finlandiam, Kyrialiam, Estoniam atque Curlandiam, nec non plures late ad orientem sitas regiones, ubi etiamnum cernere licet congestos ex cespite aggeres aliaque fortiter ibi & præclare adeo gestarum rerum monumenta* (62). Qui memorabilis sine dubio locus est, atque Regem illum insignes utique res in regionibus orientali huic maris Baltici littori adjacentibus gessisse, demonstrat. Verbis tamen ipsis attente consideratis, non tam imperio suo dictas omnes regiones subjecisse, aut animo ditionem suam dilatandi expugnasse, quam incursionibus frequentibus piraticisque expeditionibus littora vexasse, prædasque inde, veterum more Vikingorum egisse, docere *Thorngnyrus*, nobis quidem videtur. Quare eum *quavis ætate* tales fecisse expeditiones dicit (*at bann bafdi hvert sumar Leidangr uti*); neque facile, puto, quisquam existimabit, iis temporibus copias Svecorum tumultuariis hujusmodi bellis al-
tius

(61) VON DALIN l. c. I D. 18 C. 21 §. p. 570. LAGERBRING l. c. I D. 5 C. 16 §.

(62) Vid. *Heims-Kringla* T. II, C. 81. Ed. Schöning. (T. I p. 485. Ed. Peringsk.)

tius in omnes istas terras, silvis densis atque asperis ob-
 sitas penetrare (63), multo minus eas subjugare stabili-
 que coercere imperio valuisse: unde toties in eandem
 similes expeditiones fuisse susceptas, legimus. Ac *Estoni-
 ca, Curlandica Prussicaque* littora maturius sapiusque ab
 iis infestata esse, quam nostra hæc Fennica videntur;
 quod culta magis ditioraque essent. Certe TACITUS jam
 de *Æsthyorum gentibus* commemorat, *Frumenta ceterosque*
fructus eas patientius, quam pro solita Germanorum iner-
tia, laborare (64); quo tempore idem de nostræ incolis
 oræ dici potuisse, nemo credo contendet. Ac WULSTA-
 NUS etiam, seculo IX, Regi AELFREDO *Estlandiam* (Ter-
 ram Orientalem, h. e. eandem quam laudavimus Prus-
 siæ, Curlandiæ &c oram) describit ut opulentam & flo-
 rentem (65). Mercaturam præterea magnam ac quæ-
 stuo-

(63) Si opportunitatem fluminum quorundam intrandorum excipias,
 difficillime penetrare iis seculis in Finlandiam, æstivo maxime tempore li-
 cuisse, facile patet; unde non nisi lente successisse interiorum provincia-
 rum occupationem, etiam cum constantiori postea consilio tentaretur, no-
 vimus. Insulas autem quasdam littori objectas Fennico, quas ante devi-
 ctam a R. *Erico* Sancto continentem ad Svecos jam pertinuisse a vero non
 abhorret, per occasionem talium expeditionum navalium occupatas fuisse
 Svecisque colonis tenendas traditas, haud inficiamur; *Alandiam* inpr-
 mis, Svecis ante religionem Christianam jam paruisse, vel ex tumulis se-
 pulcralibus (*Stttrhöggar*) in hac insula obviis probabile fit, quales nec in
 cæteris insulis nostris nec in ora maritima cernuntur. Magnis tamen te-
 nebris has res esse obtectas, fateri cogimur.

(64) *De Mor. Germ.* C. 45. Majorem hunc cultum divitiasque insi-
 gniores horum populorum, ex mercatu *Electri*, ei jus quærendi causa vete-
 res jam Phœnicios illas navibus adiisse oras Cel. SCHLÖZER putat, quod-
 que tanta cupiditate Græci ac postea maxime Romani coëmerunt, deri-
 vare quis possit. Cfr. SCHLÖZERS *Sörsöl til en allm. Hist. om Handel*
och Sjöfart uti the äldsta tider, §. 144; *Ejusa. Allg. Nordische Gesch.*
Vorläufige Abh. Abschn. I, §. 2=27.

(65) Vid. LANGEBEK l. c. T. II, p. 118-123. - Apud STURLONI-
 EM igitur vestigia occurrunt expeditionum in *Estlandiam*, (has puto Prus-

stuosam cum proximis Ruffiæ regionibus fatis mature a Wisbyenſibus &c. factitatam fuiſſe, cum conſtet; materi-
am cupiditati claſſium piraticarum uberioſiorem hinc fuiſſe
enatam, conſiliaque ducum ad illas terrarum partes ag-
grediendas verſa, probabile eſt: ut narrationes veterum,
de Regum *Holmgardicorum* cum Sveonibus & foederibus
& certaminibus præteream, quas diligentius examinare,
atque cum iis quæ de communibus *Warægorum* & *Rus-
ſorum* vetuſtorum rebus commemorat NESTOR compara-
re, inſtituti ratio non permittit: de quibus, præter mul-
tos alios, cfr. THUNMANN über die Geſch. der Oſt. Europ.
Völker, I Th. p. 381-390. Regis vero *Iwari Wiſladme*
celebratum in *Eſtlandiam* atque *Curlandiam* &c. imperium,
non alius fuiſſe generis quam poſtea *Styrbiörni* multo-
rumque aliorum ducum, claſſibus ſuis mare Balticum ac-
colasque ejus infeſtantium ac terrentium, credimus, qui-
bus R. denique *Erici* Victorioſi potentiam addimus,
quam extollens *Chronicon Rhythmicum minus* (teſtis de ve-
tuſtis his rebus non certiffimus), dicit eum *Eſtlandiam*,
Livoniam, *Curlandiam* & *Finlandiam* non modo armis
victoricibus ſubjugaffe, ſed etiam deinde per totam vitam
ſuam nutu ac ditione gubernaffe (*Ed. Hadorph. p. 8*). *Thor-
gnyrus* quidem l. c. nihil aliud docet niſi auxiſſe *Sveo-
num imperium*, (quibus provinciis? nam & Daniam ſub-
egiffe, alii ſcriptores tradunt, non addit), ac ſtrenue de-
fendiſſe (*Jök han riki Svía; enn vardi bardſengliga*). Ob-
ſcura igitur hæc atque parum certa, quæ de Finlandia
viciniſque regionibus, illis jam ſeculis a Svionibus tri-
butatariis factis imperiove ſuo adjunctis, circumferun-
tur

ſcas, *Curlandicas*, *Livonicas*, aut etiam Ruſſicas oras), a Svionibus ſu-
ceptarum jam ſeculo circiter VII; cfr. *Engl. Saga* C. 36, de expeditio-
ne R. *Tingwari* Harra; quam ad Wolga uſque viciniam &c. extendere,
nimis videtur nobis portentofum.

<i>Latine</i>	<i>Fennice</i>	<i>Estonice</i>	<i>Laponice</i>	<i>Tscherem.</i>	<i>Morduan.</i>	<i>Wogulice</i>	<i>Wotice</i>	<i>infra Be- resom</i>	<i>Ostiaki supra Be- resom</i>	<i>Permice</i>	<i>Sirjanice</i>	<i>Tschuw.</i>	<i>Russice</i>	<i>Tatarice</i>
Unus	Yxi	Yx	Akt	Iktat	Weigke	Äku, aku	Odikk, o- key	It	Yhoi	Ötik	Ötik, o- tin	Per, bär	Odinn	Bärr
Duo	Kaxi	Kax	Qwekte	Kocktat	Kaffra	Kytti, ki- teg	Kikk, kyk, kye	Kat	Kathoi	Kyk	Kyk	Ike	Dwa	Ika
Tres	Kolme	Kolm	Kolm	Kummut	Kolma	Chorum	kwin, pin?	Cholym	kulumhoi	Kuim	Kuim	wife, mysse	Tri	Ufs
Quatuor	Neljä	Nelli	Nelje	nilit, nillet	Nille	Nilä, nille	Nill	Nell	Nithoi	Njol	Njol	Dwatta	Tschetire	Döt
Quinque	Wiifi	Wiis	Wir	wifit, wys- set	Wiette	Att	Wit	Wet	Wethoi	Wit	Wit	Pillek, bil- lek	Pjät	Befch
Sex	Kuufi	Kuus	Kut, kot	Kudut, ku- dat	Kota	Chot	Kutt, kmat, pat?	Chot	Hothoi	Kmat	Kwait	Olta, alta	Scheft	Alta
Septem	Seitze- män	Seitse	Kjetja	Schimit, Schimmel	Ssifim	Sfatt	Sifim	Tabyt?	Tabethoi	Sifim	Sifim	Sitfche	Semm	Dschide
Octo	kahdexan	Kahdexe	Kaktse	Kanda- sche	Kauxa	Njulolau, nöllou	Kiamifs, kikjamas,	Niil	Nilehoi	Kökjam- mas	Kakja- mas, kak- jomin	Sakar, saggar	Wolem	Segus
Novem	Yhdexän	Yhhexa	Akte, äkt- fe	Inde- schen	Weixa	Ondolau	Ukmys	Ertjang	Orjonhoi	Pkmyss	Ökmyss	Tuhurr, Tychor	Djewjät	Togus
Decem Centum	Kymme- Sata (nen)	Kymme Sadda	Lokke Tjuote	Lu Sjudu, Schyde	Kymen Sjada	Lu Schott- schät	Dafs, dofs Sju, Sfu	fang Stat	Jonhoi Sothoi	Dafs Tschwa	Dafs Schjo	Wonna Schurr, Sfyr	Djefet Sto	On Dijus
Mille	Tuhanen	Tuhhat		Tuschem Tyschem	Tofchen	schodara, schotr	Sjurls, surs	Tschoros	Tschju- rus		Schjurls	Pin, Pyn	Tifetzæ	Myn
Deus	Jumala	Jummäl	Jubmel	Juma	Pafs	Torom	Inmar, Jumar	Torom	Turum	Jen	Jen, En	Tora, tor	Bogh	Tärä, Gu- däi
Coelum	Taiwas	Taevas	Alme	Pilpomm	Menil	Numi	Tschinkit	Num	Turum	Kymar, kumar	Jen - Efeb	Pyl, pyllyt	Njebo	Kuk
Nubes	Pilwi	Pilw	Palw	pill, pullun	Pjel	Tull, pul	Pielem, pillëm	Pelyng	Pillem	Kymar	Kymar	Pjult-plott pyllyt	Oblock	Awadah
Ventus Nix	Tuuli Lumi	Tuul Lummi	Piägg Muot, Lobme	Mardefch Lum	Warmäh Lo	Wot Tuit	Tell, tillö Lymy	Wat Lois	Wot Ltoitsch	Tyl, töl Lym	Töl, tol Ljym, lou	Sull, Sill Jorr	Weterr Snegh	Dschil Kar
Sol	Auringo, Päivä	Päiw, Pääw	Peiwe	Ketsche, Ketscha	Ko, Schi- bafs	Chodel	Schundi	Chat'l	Chottel	Schonde	Schondi	Chwel, schwel	Solntza	Kujasch
Luna	Kuu	Ku	Mano, ask	Tilfsä, Ta- fia	Tilfsche, ko	Jungop	Toles	Tyls	Tylesch	Töllis	Tyllis	fich, oiech, ujech	Luna, me- setz	Ai
Ignis	Tuli	Tulli	Täll	Tull, tut?	Tol	Ulä, taut	Tull, Tyll	Tut	Tyt	Bi *	Bi	Vutt, vott vod	Oghonn'	Ot
Aqua	Wesi	Wessi	Tjatse	Wjut, vyd, Vyt, wiuch	Wjed	Wity, uti	Wu	Eng	Jyng	Wa	Wa	Schiff, Schima	Woda	Sfu

<i>Latine</i>	<i>Fennice</i>	<i>Estōnice</i>	<i>Laponice</i>	<i>Tscherem.</i>	<i>Morduan.</i>	<i>Wogulice</i>	<i>Wotice</i>	Ostjaki		<i>Permice</i>	<i>Sirjēnice</i>	<i>Tschum.</i>	<i>Russice</i>	<i>Tatarice</i>
Fluvius	Joki, <i>Kymi</i>	Jõggi, Jõkki,	Jokk, ädno	Enger-juger (parvus) witz (magnus)	Wjed	Ja	kam(magnus)Schur (parvus)	infra Be- resow	supra Be- resow	Ju	Ju	Adal, sir- ma	Reka, ret- schka	Idel (ma- gnus), Stu (parvus)
Lacus	Järvi	Järw	Jaure, Pluewe	Jer	Erke, jer- ke	Maräwi- tor, tu ^{wa}	Tyy	Tuvu	Lător	Ty	Ty	Kyl	Ofero	Kul
Terra	Maa	Ma	Ädnam	Rock, melän- te, mylande	Moda	Mag	Musjem	Muu	Myg	Mu	Mu	Sir, Sfer	Semlja	Dscher
Lapis Ferrum	Kivi Rauta	Kivvi Raud	Kedke Route	kju, ky, py? Timerr, Kyrtnä, Kjurtno	Kjāw Kfui, kfnje	Achtyfch Ker	Ils Kort	Kévu Karti	Kiw Wog	Is Kört	Is Kört	Tschol Timer, Kimer	Kamen Scheleso	Tasch Témir
Homo	Ihminen	Innime, &c.	Almats	Jen, jeng, Dian	Lomān	Elym- chols	Adjami, hadiami, kurt, murt	Cho	Choijet	Murt, Mort	Mort	Sfin, arsin	Tschelo- viak	Kschi
Vir	Mies	Mees	Älma	Jen, obškā	Mirdēm	Chum	Kart	Cho		Aika	Weres	Sfin, obškā	tsheloviak	Ir
Oculus	Silmā	Silm	Tjalme	Schinfā	Sfjelmā	Schem	Sfin, schin	Sfem	Sfem	Sines, sfin	Sin, schin	Kofs, kos	Ghlas	Kufs
Auris	Korwa	Körw	Pelje	Pillisch	Pilā	Pel, pall	Pell, pjel	Pel	Pelt	Pélles, pel	Pel, Pjel	Chulcha, gulga	Ucho	Kullāk
Labium	Huuli	Huul, uul	Pangsem	(bin) Tyrba, tjur- tschilghi, Filmā	Túrwa	Pitmi	Pmdor	Toryp	Pellem	Tyrpiefs	Vom - dor	Totā	Guba	Ir
Lingua	Kieli	Keel	Njuok- tjem	rschilghi, Filmā	Kjel	Nelom, nielm	Kill, kyll	Nulym	Nälem	Kyl	Kym	Tschilgā	Jal'ik	Tell
tugurium	Kota, pirti		Kātats	pört, port	Kūdas †	Kol†, okon	Korkāb	Chat	Chot	Kerku	Kérka	Sfort	Il'ba	Ju, Dsjurt
Arcus	Joutzi	nool, kang	Jouks	Fonggesch	Jonk†	Jugyt	Wusch	Jugol	Jugol	Wutsch	Wudsch	Uch	Strela	dichaia, ja
Sagitta	Nuoli	Nool	Sādde, njuol	Piksch	Nall	Nall, njel	Niel, pu- kasch	Njul	Njul	Njól, njol	Njom, lyis?	Symrēn	Pila	Ok
Piscis	Kala	Kalla	Qwele	Kol, Kal	Kal	Chul	Ichorik	Chull	Chul	Tscheri	Tschérik	Póle	Riba	Balik